

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 30. julija 1897.

Politiški oddelek.

Vseslovenski shod.

Na našo veliko škodo navadili so se merodajni politični krogi podcenjevati, notranjo moč in splošni politični pomen našega naroda, in sicer ne samo vladni dunajski krogi, ampak tudi češki in poljski politični voditelji. Slovenci nikakor nismo tisti faktor, kateri bi mogli biti v naši državi, in kar je pri tem najžalostnejše, je to, da smo tega največ sami krivi.

Prvi vzrok, da nas vlada ne upošteva in da tudi naravni naši zavezniki, Čehi in Poljaki, se na nas le malo ozirajo, je pač ta, da smo razcepljeni na razne politične stranke. Narodne so sicer vse te slovenske stranke, čeprav ne v jednaki meri, ali nasprotstvo mej njimi je tako veliko, da jih ne smatra nihče kot solidarne, niti v narodnostnih vprašanjih, to pa po vsi pravici, ker se lahko primeri, da se na pr. jedinstvo slovenske državno-zborske delegacije razbije pri prvi priliki.

Drugi vzrok, da nas prezirajo, je pa klaverni oportunizem, kateri označuje vse delovanje in nehanje naše državno-zborske delegacije. S tem nečemo nikomur nič očitati, opozarjamo le, da znajo Čehi in Poljaki, tudi kot vladni pristaši, govoriti z vlado vse odločnejše in energičnejše, kakor slovenski poslanci. Ne da se tajiti, da nastopajo naši poslanci nekako mehko, nekako boječe, da jim nedostaja samozavesti in tiste moške odločnosti, katera sili prijatelja in nasprotnika, da nas respektira. Že Hrvatje se v tem oziru vidno razlikujejo od slovenskih poslancev.

Končno pa ne gre prikrivati, da še vedno nismo na jasnem s tem, kaj prav za prav hočemo. Tudi naši voditelji se nekako ogibajo določnemu formuliranju naših zahtev, toliko bolj, ker se je bati, da niti v tem oziru ni doseči soglasja. Ves naš narodnostni boj je omejen na pridobivanje ravnopravnosti v šolah in v uradih, kakor da je to začetek in konec našega programa.

Ali se je čuditi, da v takih razmerah nas niti tedaj ne upoštevajo, ko naši poslanci vlado branijo in jo podpirajo? Gotovo ne. Dasi je „slovanska krščansko narodna zveza“ jeden večjih parlamentarnih klubov, vendar ni v minolem zasedanju igrala prav nobene vloge, a ne samo to, vlada postopa navzlic temu, da jo naši poslanci branijo, tako neprijazno proti nam, da vesten poslanec te vlade več ne bo mogel podpirati. V zahvalo za našo podporo je vlada nekako pod roko proglasila na Primorskem izjemno stanje, uničila je celjsko gimnazijo, sploh pa ravna z nami, kakor da sta Schönerer in Wolf slovenska poslanca, kakor da jej delamo mi najostrejšo opozicijo.

To vladno nastopanje na jedni strani, na drugi strani pa čedalje silnejše bojevanje Nemcev in Italijanov proti narodni ravnopravnosti in za prevlado Nemcev in Italijanov je rodilo misel, naj se priredi vseslovenski shod, katero misel je javno mnenje na Slovenskem pozdravilo z velikim veseljem in katero pozdravljamo tudi mi z iskreno radostjo, želeč, da se čim prej uresniči.

Iz začetka se je mislilo, naj bo vseslovenski shod le nekaj protest proti izzivajočim shodom, katere prirejajo Nemci v naših krajih, in naj ima namen, glasno protestovati proti stremljenjem Lahov in Nemcev ter posvedočiti, da smo v odbijanju teh napadov in stremljenj vsi jedini. Ali pokazalo se je kmalu, da je treba nalogo vseslovenskega shoda razširiti in poglobiti.

Vseslovenski shod ne sme biti samo protest proti sedanjemu počenjanju Nemcev in Lahov, ne samo protest proti smotrom njih boja, ampak imej nalogo, popolniti čas in razmeram primerno naš narodni program.

Slepili bi sami sebe, ko bi ne uvidevali, da so naša prizadevanja nekako v diametralnem nasprotju s prizadevanji Čehov in Poljakov. Sicer so se tudi slovenski poslanci podpisali pod načrt adrese, s katero se zahteva avtonomija dežel, ali s tem nasprotje ni odstranjeno, kajti Čehi in Poljaki so brezpogojno za avtonomijo, Slovenci pa le pogojno. Čehi in Poljaki stojijo na stališču, da spada jezikovno vprašanje v kompetenco dež. zborov, mi

pa pravimo, da se mora jezikovno vprašanje prej rešiti, predno se razširi dež. avtonomija, kajti sicer smo izgubljeni. Nasprotje mej nami in Čehi ter Poljaki je torej to, da hočejo oni, naj se ohranijo historično-politične individualitete, mi pa hočemo, naj se raztrgajo.

V tem oziru je treba, da formulira vseslovenski shod jasen program, bodisi, da se izreče za nacionalno avtonomijo, ali za kateri drugi obstoječih projektov, na vsak način pa se moramo zjediniti za določen projekt.

To bi bilo ne samo praktično političnega, ampak tudi moralnega pomena, ker bi potem vse stranke imele v svojih programih kot jedno prvih točk nekaj, kar je vsem skupno, za kar bi se morale vse potezati. S tem bi se vsaj deloma ublažilo mej njimi obstoječe nasprotje in to je gotovo mnogo vredno.

Nadalje bi pa moral shod tudi določiti — seveda le v poglavitnih potezah, — katere taktike naj se drži slovenska državnozborna delegacija. To pač ni naloga slovenskih drž. poslancev, da bi samo podpirali vlado in za Čehi in Poljaki stopinje pobirali, ampak treba je, da se že enkrat na vse strani izreče določna beseda in da se vlada ter druge slovanske stranke postavijo pred alternativo aut — aut.

Ako določi vseslovenski shod, kako naj slovenski drž. poslanci v prihodnje postopajo, utrdi to znatno njih stališče, sosebeno ako bi bili primorani, zapustiti svoje sedanje zaveznike in nastopiti opozicijo, kar nikakor ni izključeno.

Te naloge so sicer precej obsežne, vendar kaže vse, da se jih mora vseslovenski shod lotiti. Ako jih dožene, ne bo shod samo protest proti počenjanju Nemcev in Lahov in proti njih pretenzijam, ne samo protest proti postopanju vlade, ampak sijajna manifestacija slovenske solidarnosti, dokaz, da smo vsi, ne glede na to kar nas loči, povsem jedini tako glede ciljev, katere hočemo doseči, kakor tudi glede sredstev, s katerimi hočejo to doseči.

Politični pregled.

Politični položaj. — Navadno vlada v poletnem času mir tudi v politiki, toda to leto ni tako. Politična vprašanja ne mirujejo, dasi je vodja notranje naše politike, grof Badeni, odšel na dopust. V nemških krajih so shodi na dnevnem redu, in ravnotako so na dnevnem redu prepovedbe shodov in konfiskacije nemških listov. Vzlic temu pa neče nihče verjeti v državniško zmožnost grofa Badenija. Vladna glasila javljajo, da Badeni navzlic vsem neuspehom, katere je dosegel glede sprave mej Nemci in Čehi, vendar še ni izgubil upanja, da se mu njegov namen končno posreči. Zdaj poročajo listi, da namerava sklicati češki dež zbor in mu predložiti načrt jezikovnega zakona in zakonski načrt v narodnih kurijah. Po našem mnenju se mu tudi ta poskus sprave ne posreči. Čehi ne vzprejmejo jezikovnega zakona, kateri bi določal kaj manj, kakor jezikovne naredbe, tega kar določajo naredbe, pa zopet Nemci ne bodo hoteli Čehom koncedirati. Kar se tiče narodnih kurij, dvomimo, da bi jih Čehi dali Nemcem, ne da bi jih zahtevali za Moravsko in Šleško.

Nemške demonstracije. — Nemci nečejo odnehati v svojem boju zoper jezikovne naredbe in zoper vladajoče mini-

sterstvo. Na Češkem so nemške občine večinoma ustavile izvrševanje nalog v prenešenem delokrogu in sledile jim bodo bržčas še druge občine, vsaj Beljak se jim je že pridružil. Vlada postopa proti njim prav rahlo. Ko bi Slovani kaj podobnega počenjali, razglasila bi vlada hitro izjemno stanje, Nemcem pa neče iti do živega, kvečjemu da prepove kak shod ali da konfiskuje kak list. Nemško gibanje ima očitno veleizdajski značaj. Iz Heba so Nemci kar nemško vojsko klicali na pomoč, uprizorili so malo revolucijo in to pod vodstvom mestnega zastopa, a vlada niti tega zastopa ni razpustila. Nemške občine izrekajo zdaj druga za drugo demonstrantom svoje simpatije in odobravajo njih počenjanje, a vlada trpi vse to molče. Nemci so pač privilegirani, njim je vse dovoljeno — ali pa smo morda Slovani tako slabi in neodločni, da se niti ganiti ne upamo?

Državni zbor se snide letos menda nekoliko kasneje, kakor druga leta, vsaj listi poročajo, da se skliče šele na konec meseca oktobra. Najbrž misli vlada res sklicati še prej dež zbor češki.

Hrvatski sabor je sklican na dan 29. julija. Prihodnje zasedanje utegne biti jako zanimivo, kajti opozicija je zdaj tako močna, da bo lahko z vlado spregovorila resno besedo. Raznesla se je govorica, da misli vlada sabor koj razpustiti, čim se snide, ali to ni verjetno. Vlada ve, da je ljudstvo skrajno nasprotno vladajočemu sistemu in da bi v slučaju novih volitev bila vlada najbrž še bolj poražena, kakor je bila pri minolih, zlasti ker je lahko mogoče, da se doseže mej Srbi in Hrvati kompromis, kar bi bil silen udarec za ves sistem. Koj začetkom zasedanja bodo živahne razprave. Opozicija prime vlado radi kršenja ustave, ker ni pozvala Reke, naj voli dva poslanca za hrvatski sabor, in ker ni v Sv. Ivanu in v Bošnjacih razpisala novih volitev, prime jo pa tudi radi nezaslišanih nasilstev za časa volitev. Vsak prijatelj Hrvatske more le želeči, da bi opozicija dosegla znaten uspeh.

V ogerskem parlamentu je nastal mej vlado in opozicijo ljut boj in opozicija se je naposled oprijela najostrejšega orožja, namreč obstrukcije. Formalni uzrok temu boju sta dva zakonska načrta, katera sta prišla v parlamentu na razpravo, namreč zakon o premijah za izvoz sladkorja in novi tiskovni zakon. A kakor rečeno, to je le formalni povod, glavni uzrok tiči dosti globlje. Košutova stranka je prišla na glas, da služi vladi. Stranka se hoče tega iznebiti in dokazati, da se staremu programu ni izneverila. Zato je začela zdaj boj in ga bode poostrila pri razpravah o pogodbi mej Avstrijo in Ogersko, nadeje se, da pridobi s tem mnogo pristašev v čisto madjarskih okrajih. Vladi je to skrajno neljubo in da uduši Košutove stranke gibanje, je sklenila, odbijati klin s klinom. Iz tega je nastal sedanji boj. Košutova stranka bi ne mogla dosti opravi, ako bi ne bila pridobila na svojo stran tudi vseh drugih opozicijskih frakcij, katere jo pa podpirajo samo ker upajo, da bodo Banffyja podedovale.

Srbija. — Pri volitvah v narodno skupščino zmagali so na celi črti radikali. Dasi je to važna dogodba, se širši svet vendar zanjo ne zanima, kajti vse kaže, da se v Srbiji pripravljajo važnejše reči. Srbska vlada je jela groziti Turčiji. Pravi, da banditje iz Turškega prihajajo na Srbsko, in da jih bo odslej preganjala na turškem ozemlju. Takim dogodbam pripisujejo diplomatje le tedaj kaj važnosti, kadar imajo pri tem kake posebne namene. Skoro bi rekli, da Srbija išče povoda prepiru s Turčijo. Ruski car pač ni zastoj podaril Srbiji 50.000 pušk in 25 milijonov patron.

Belgija. — Belgijski parlament se je v toliko udal ljudski želji, naj se uvede splošna dolžnost, službovati pri vojaki, da se je začel baviti s to stvarjo, toda merodajni konservativci se kar ne morejo ž njo sprijazniti, vsled česar je lahko mogoče, da nastanejo še veliki notranjepolitični konflikti.